

Gazeta Transsilvaniei.

Gazeta este de două ori adevărată: Mercurul și Sâmbăta. Fiecare odată pe săptămână, adică Sâmbăta. Prețul lor este pe un an 10 f. m. c., pe diumătate anu 5 f.; iar pentru țări străine 7 f. pe unu som. și pe anul întregu 14 f. m. c. Se prenumera la toate postele imperatești, cum și la toți cunoscuții noștri DD. corespondenți. Pentru serie „petitu“ se ceru 4 cr. m. c.

Insciintiare de prenumeratiune

Gazeta Transsilvaniei și Fôia pentru minte, anima și literatura pe anul 1853.

Redacțiunea are mare dorința, încă la începutul anului curgătoriu, că fiindu prin putința se întempline cerințele On. Publicu cititoriu și în ceea ce privește la înmulțirea tesstului singurului acestui organu nationale; nu vă inse a ști, cine pôrta vină: cumca pe lungă totă jertfa din parte — ei sî peste totă putința a da și Fôia câte o còla pe septemana. Jertfa e dulce, cându ea se pune îndoita pe altariul dulcei natiuni! —

Deci pe anul venitoriu va esi „Gazeta“ în formatul acestu, cu litere și slove noue, totu de 2 ori pe septemana.

La „Fôia“ de pen'acum se vâ mai adauge încă o diumătate còla cu litere, și asia vâ esi și „Fôia“ una còla întrêga pe septemana; ambe în formatulu estu de facia.

Ceea ce privește la cuprinsulu „Fôiei“, elu se va acomodâ, atatu dupa respectatele cerințe ale On. Publicu, catu și după diversitatea plaselor cititorie.

Inteligința natiunii noastre e provocata cu totă cadința, că se nusi mai ascunda talentele cu dauna înaintarei literaturii și a culturii nationale; și deca Redacțiunea, lepedându toate interesele s'ale, mai încarca asuprași acêsta sarcina derepanatorie de sanatate, numai din datorita catra natiune: se nusi pregete nici ea, celu pueinu cu produptele ingeniilor s'ale, din acêsi datorita, a o ajutâ —

Prețulu prenumeratiunii pe unu anu întregu e: 10 f. m. c.; pe Semestru 5 f. în launtru; iar în afora: 14 f. m. c. pe anu, sêu 7 f. pe semestru; pentru Brasiovu 4 f. m. c. și cu portarea pe a casa 4 f. 30 cr. m. c. pe semestru.

Se pôte prenumera pe la stimatii noștri DD. corespondenți, precum și prin c. r. oficie postali, cu scrisori francate; inse fora amanare.

Redacțiunea.

Monarchia austriaca.

Din comitatulu Satumare, 23. Nov. 5. Dec.

Domnule Redactoru! Au nu ve vetimira, che din parțilo acestea, pentru interesele nationale, — precumu le place unora a crede — pèrdute, qua o cometa pe ceriu, vi se iveste unu corespondente?!*) — Mirative Domnulu meu! numai se fiti convinsi, che precumu dopo prejudecata poporulu cometa cereasca preînsemneasa ceva schimbări radicali politicesti, sau geogonesti: asia aceasta a mea corespondința, — fora arrogantia se fie disu — credu se fie precursoru unei stramutari esentiale în privința culturii nationale, și a litteraturii romanesti**). —

Amu dormitu pono acuma, Domnulu meu! Nu voimu a ispiti cauzele stării a celeia letargice; destulu, che visurile neau fostu fôrte neplacute, și tresindune, amu aflatu: che suntemu cuprinsi de unu întunerecu desu, prin quare ochii noștri numai cu usteneala au pututu se strabata, pono la unu radiu, ce în o departare fôrte însemnatore se vedea a se înaltia în marginile orizonului.

Inse întunereculu se imprastie, radiulu luminei cu pasi grabnici și securi alearga pe cursulu ei. Numai cu dea voica se nu latimiu întunereculu (!) și ceriul nostru va fi luminatu și serinu.

Acasta este convingerea mea. — Pôte, se dica unii, che sumu optimistu. Namu ce le face; eu odata sumu asia, și nu altmintrelea.

Acuma Domnule Redactoru! dopo ce, prin acestea pucine cuvinte introductorie, neamu facutu cunoscuti, se vorbimiu despre quateva lucruri, asia precumu se cuvine celoru cunoscuti, cu tota confidința. — Stiu, che precumu pre Voi, Domnulu meu! asia și pre toti lectorii Foaiei Dniei Vostre, multu ve va interessa a audi și a întielege ceva despre pasii, quari ici còle în sinulu natiunii se facu pentru înaintarea culturii morale și scientifiche a aceleiasi. — Iata amu de a referi despre unu. —

Escellintia Sa, episcopulu romanu gr. cath. al Oradei mare, D. Vasiliu Erdelyi, în conformitate cu zelulu, cu quare înbratioseasa toate interesele esistentiei și culturii nationale, sau întrepusu la Înaltul Regimu și pentru gimnasiulu Beusianu! — Acestu gimnasiu, pono în timpurile mai noue, au fostu gimnasiu deplinu cu 6 clase, cu atotia professori, și unu directoru. Inse dopo proieptulu nou ministeriale, în privința scoleloru esitu, n'au pututu se remana în starea antiqua. Bine, che daro saru fi pututu preface în gimnasiu micu cu 4 clase; inse acasta nu este, ce dorește

natiunea, și ce se necesiteasa prin lipsele, și deseptele ei celea spirituale. Natiunea nostra în Ungaria numai acestu unu institutu mai înaltu l'are; dreptu acea se cuvine, qua acestu unu institutu, în tota privința se respunda lipselor și demnității natiunii. — Sau adequa, gimnasiu mare, cu 8 clase și 12 professori, sau nemica! — Și spre accasta au fostu îndreptata și tota starruirea Escellintiei Sale. — Numai Înaltul regimu au respunsu, che é gata a fi intru ajutoriu natiunii pentru sustinerea și organizarea acestui institutu, deache și natiunea va conferi dopo ale sale puteri ceva. — Si de vomu fi neprecuprinsi*), vomu recunoste, che Înaltul regimu are dreptu. Greutatele și sarcinele statulu suntu nenumerate, prin urmare nu putemu ofta, qua numai totu statulu, și statulu se fie de facie pretutindinea. Se facemu și noi, quatu vomu puté. Se cautamu la alte natiunalitati, la alte Religioni, pentru esemplu: la reformati. Acestia nu asteapta qua porumbulu friptu se sbore în gurale. Cine fundeasa și cine sustine la densii a toate scoli mai înalte și mai mici? — Au dora statulu? — Nici de quatu, ci însasi natiunea. —

În urmarea acestora, Escellintia Sa, episcopulu nostru, au emis unu cerculariu inimosu și energicu la toti preotii și credinciosii subpusi grigei sale cei parintesti. — (Aici putemu întreba ore provocatusau și Fratii noștri neuniti Romani? — ce n'aru fi scopulu neconforme, fiindu che, precumu stimu, o jumetate a tinerilor romani, quarii cearca gimnasiulu Beusianu, suntu neuniti și cultura ne pretinde puterile împrenate.) — În acestu cerculariu provoca Escellintia Sa pre toti preotii, și poporeni romani, qua se faca colepta, pentru înființarea unui fondu, din quare, înpreunanduse cu fondulu celu pono acuma, prin reposatulu eppu Vulcanu depusu, saru solva cei 12 professori ai gimnasiulu; assecurundune totdeodata, cumche este affidatu despre pariea În. Regimu, che defeptulu se va suppleni prin statu. — Acasta provocatiune, în celea mai multe comunitati ale comitatulu acestuia sau și publicatu, — cu ce effectu? — Nu suntemu anche în stare a insciintia. — Inse credemu, che totu romanulu adevratu va întielege, va recunoste interessulu suu; și sequarele cu denariul suu va concurge la realisarea unui monumentu asia ponderosu și într'atata încurgatoriu în esistentia și cultura natiunale. —

Si acumu miasi include corespondința. — Inse D. Redactoru! fiindu che întieca ora amu ocasiune a me pune în raportu cu pretiuita Foaie a Dniei vostre, iertati, qua se facu pucinele vôrbe despre însasi acasta Foaie; și acasta voiu se facu cu acea presubpunere, cumche Dnia vòstra nu veti lua în nume de reu nepretensiosele mele observatiuni. (Va urma.)

*) Nu. Neci cum nu, cumca se ivesce; ci, cumca nu se a ivitu și pene acumu, avemu cuventu a ne mira! — R.

**) Vederemo.

*) Atota, quatu nepreocupatu, unbefangen. — R.

